

שם השיעור: לידתו השלישית של יונה בן אמיתי (87)

1. יודע אני שאם יחזרו בתשובה לא תחריבם ואהיה שקרן בעיניהם: [רש"י]

2. איך ימרה הנביא פי השם בעבור פחדו שיקראוהו אנשי נינוה נביא השקר ומה יזיקהו זה כי לא ידור עמהם ועוד כי אנשי נינוה לא היו טפשים כי למה שלח ה' נבואה עליהם רק שישבו אל השם ואם לא ישובו תתקיים הגזירה עליהם ולולי שידעו זה האמת שאם ישובו אל השם ינחם על הרעה והנה איך יקראוהו נביא השקר והנכון מה שאמרו קדמונינו ז"ל כי חרה לו שימלטו בעבור ישראל [אבן עזרא]

3. והיה ממאן ללכת בזה השליחות כי אמר יונה הגויים קרובים לתשובה הם ואם אלך אליהם בשליחות האל יתברך ישובו מדרכיהם הרעים ויחייבו ישראל בזה שאני והנביאים אחרים הולכים אליהם תמיד בשליחות האל יתברך ואינם שבים מדרכם הרעה לפיכך היה ממאן ללכת בשליחות זה וכן פירשו רז"ל כי בעבור זה היה נמנע כי אמר אין השכינה שורה בחוצה לארץ ובעבור שהגויים קרובי תשובה [רד"ק]

4. ובאמת הוא טעם קלוש מאד, לפי שאולי בשוב אנשי נינוה בתשובה יכלמו ישראל מעוונותיהם וישבו אל ה' וירחמם, בעשותם בעצמם קל וחומר מהנכרים שלא מבני ישראל המה. והטעם הב' אמרו שחשש יונה בשוב אנשי נינוה אל ה' ישוב ה' מחרון אפו ויסלח להם, ואנשי נינוה יאמרו יונה בדאי הוא ונביא שקר היה. וגם זה איננו שווה לי, לפי שאנשי נינוה האמינו ביונה ולכן עשו תשובה מעליא על פיו. וידוע שאם הם על דברו ישובו בתשובה כבר האמינו בנבואתו. ואם לא יאמינו בה לא ישובו בתשובה ויתקיימו דבריו בהכרח. אם כן אי אפשר בשום צד שיאמרו שהיה נביא שקר. ועוד כי מה יוסיף ומה יתן ליונה אם יאמרו אנשי נינוה נביא שקר הוא או נביא אמת הוא, והוא לא היה מהם ולא מהמונם, ובקוראו את הקריאה ישוב אל ארצו ומה לו ולהם עוד שבעבורו ברח מלפני ה' ועבר על נבואתו אשר לא כדת. [אברבנאל, בהקדמה]

5. לברוח תרשישה - הוא חוץ לארץ מקום שאין הנבואה שורה על הנביאים וז"ש מלפני ה' ור"ל מהמקום שהוא לפני ה' והוא א"י שהוא מקום קבול הנבואה כי פחד פן יבוא לו הנבואה עוד פעם ויפרש מה יקרא ויוכרח ללכת ועל כי העמדת נינוה היה

שם המרצה: ד"ר אביחי קלרמן

רעה לישראל לכן לא היה חפץ להיות שליח בדבר כי היה טוב בעיניו שיעמדו ברשעם ויאבדו ולא יהיו לשטן לישראל,.... [מצודת דוד]

6. "טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך וגו'". שאלו לחכמה: החוטא מהו עונשו? אמרה להם: "וחטאים תרדף רעה" (משלי יג). שאלו לנבואה: החוטא מהו עונשו? אמרה להם: "הנפש החוטאת היא תמות" (יחזקאל יח). שאלו לתורה: חוטא מה עונשו? אמרה להם: יביא אשם ויתכפר לו.

שאלו להקב"ה: החוטא מהו עונשו? אמר להם: יעשה תשובה ויתכפר לו... לפיכך הושע מזהיר את ישראל ואומר להם: "שובה ישראל" (הושע יד). [פסיקתא דרב כהנא]

7. והיה יונה שלשה ימים ושלשה לילות במעי הדג ולא התפלל. אמר הקב"ה: אני הרחבתי לו מקום במעי דג זכר, כדי שלא יצטער והוא אינו מתפלל, אני מזמן דגה מעוברת שס"ה אלפים רבבות דגים קטנים, כדי שיצטער ויתפלל לפני, מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים.

באותה שעה זימן לו הקב"ה דגה מעוברת, ואמרה לו דגה לדג: איש נביא שבמעריך שגרני הקב"ה לבלעו, אם אתה פולטו הרי טוב ואם לאו אני בולעך עמו.

אמר לה: מי יודע אם הדבר שאתה אומר אמת?

אמר לו: לויתן. הלכו אצל לויתן, אמרה לו דגה: לויתן מלך על כל דגי הים, אי אתה יודע ששגרני הקב"ה אצל דג זה לבלוע איש נביא שבמעיו. אמר לה: הן. אמר לו דג ללויתן: אימתי? אמר לו: בשלוש שעות אחרונות כשירד הקב"ה לצחק בי שמעתי כן, מיד פלטו ובלעתו הדגה והיה בצער גדול מתוך הדוחק ומתוך הטינוף, מיד כוון לבו בתפלה שנאמר: ויתפלל יונה וגו' במעי הדגה: [ילקוט שמעוני]

8. (ג) ועתה, קח נא את נפשי - שלא אראה ברעת ישראל כמו שאמר משה רבינו ע"ה מחני נא מספרך וכן אמר הרגני נא הרוג: [רד"ק]

9. שב להזכיר דברי יונה ואשר קרהו לפני מלאת ארבעים יום כדרך ויפגע במקום גם ויקח יוסף את שניהם: [אב"ע]

12. ומה היא התשובה הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד שנאמר יעזוב רשע דרכו וגו', וכן יתנחם על שעבר שנאמר כי אחרי שובי נחמתי, ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם שנאמר ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו וגו', וצריך להתודות בשפתיו ולומר עניינות אלו שגמר בלבו. [רמב"ם הלכות תשובה] וא"ת איך הקב"ה יעיד עליו כך וכי לא נשארה הבחירה בידו והרי אמרו הן בקדושיו לא יאמין. [לחם משנה]

10. ישב לו במקום שהוא מזרח לעיר עד אשר יראה אולי לא יעמדו בתשובתם ותשוב הגזרה עליהם: [רד"ק]

11...ותני רבי אליעזר יונה בן אמתי בן צרפית אלמנה היה... אמר רבי יונה יונה בן אמתי מעולי רגלים הוה ונכנס לשמחת בית השואבה ושרתה עליו רוח הקדש ללמדך שאין השכינה שורה אלא על לב שמה [ילק"ש, רמז תק"נ] דתניא: מיכל בת כושי היתה מנחת תפילין ולא מיחו בה חכמים. ואשתו של יונה היתה עולה לרגל ולא מיחו בה חכמים. [עירובין צ"ו]